

Till läsningen: Efter 5 **r** synes en grop ganska långt ned, som är tydlig och sannolikt huggen. Dess eventuella motsvarighet upptill är ej lika säker. Detsamma gäller skiljetecknet efter 17 **n**, där Friberg sett två punkter, v. Friesen ingen. Genom den åverkan, för vilken stenen varit utsatt, äro några runor i inskriftens nedre parti skadade eller alldeles försvunna. Av 22 **u** fattas övre delen av bst, av 23 **b** finnas numera inga spår. 24–25 **ru** voro bättre bevarade, när Friberg fann stenen, än de äro nu; en liten bit av stenen, på vilken övre delen av dessa runor befunnit sig, har gått förlorad mellan framgrävandet och lagningen. Av 24 **r** finns nu endast nedre hälften kvar, av 25 **u** huvudstavens nedersta del. Runorna 26–28 äro helt försvunna; Friberg har sett nedre hälften av 28 **s**, men varken v. Friesen eller jag har kunnat finna den. Av runorna 30–31 finnas inga spår. Skiljetecknet efter 34 **r** är :. På 41 **l**, där jag endast ser hst, har Friberg även sett bst. Sprickan med cementlagningen går just där bst befinner sig.

1–5 **purpa** har den ålderdomliga stavningen med **r** efter den dentala konsonanten. *Pórðr* hör liksom 9–17 **purbiourn** *Þorbiörn* till de allmänt förekommande namnen. — 35–42 **uerskulf** är ack. av ett med *-úlfr* sammansatt namn. Förleden **uersk** kan vara samma ord som det rsv. adjektivet *vir(ð)skr* »värendsk», som är belagt i dat. sg. **uirskum** på Sm 1. Namnet på den genom många dokument kände häradshövdingen i Västra härad Peter Virske stavas *Peter Werdzka* SRP 717 (år 1366), SRP 1398 (år 1379), *Värzke* SRP 718 (år 1366), *Værse*, *Verska* SRP 983 (år 1371). En sammansättning *Virsk-Ulfr* hör emellertid ur ordbildningssynpunkt till de ovanliga. **uersk** kan vara en felristning för **uarsk** av fsv. *varsker*, som fortlever i nutida dialekter 'klok, uppmärksam, försiktig' (*Westgötalagen*, 1827, s. 514, J. E. Rietz: *Svenskt dialektlexikon*, 1867, s. 793).

100. Glömsjö. Nävelsjö sn.

Pl. 73.

Litteratur: L 1232. Ransakningarna 1689–1690; S. Rogberg och E. Ruda: Historisk beskrifning om Småland (1770) s. 744; B. A. Ennes: F m 61 (hs i KB); J. H. Wallman i J. G. Liljegrens Samlingar MSC^t Runir (ATA); J. J. Lagergren: Rättelser och tillägg (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2 s. 133; J. Forsander: Anteckningar rörande Småland (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.) 2; J. G. Liljegren: Fullständig Bautil (ATA) 7, Runlära (1832) s. 130; P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 189; J. A. Sjöquist: Beskrifning öfver några runstenar 1865 i R 558 (hs i UUB); C. F. Nordensköld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 29, tr. i NSmMedd 5 (1919) s. 8; R. Gyllencreutz: Brev till Nordiska museet den 17/1 1897 (avskr. i ATA); A. Friberg: Anteckningar (NSmArk); R. Kinander i NSmMedd 20–21 (1947) s. 64.

Äldre avbildningar: Wallman: teckning i Liljegrens Fullständig Bautil 4, teckning (ATA); Liljegren: teckning i Fullständig Bautil 7; Nordensköld: teckning 1883 i o.a. hs s. 29; Friberg: teckning 1883 (NSmArk), teckning efter gipsavtryck 1885 (ATA), fotos (NSmArk); E. Ihrfors: teckning i Smolandia sacra (ATA) 2 s. 343.

Stenen står utmed landsvägen 40 m V om den över Kroppån ledande Glömsjö bro, tidigare även kallad Kroppebro. Avståndet till landsvägen är 2 m.

Angående den väg- och brobyggnad, som omnämnes i denna inskrift och i Sm 99 på andra sidan bron, se Sm 99. Av Liljegrens där citerade redogörelse framgår, att Sm 100 »ligger, så nära åen, i låglänt jord, at då flod är, stiger vattnet mer än en aln öfver honom, at han då är aldeles oläslig och knapt synlig.» Den tyckes enligt Liljegren »aldrig kunnat stå, på så korrt fot». Ennes påpekar också, att den är kullfallen och ofta översvämmad. Friberg, som inlagt så stora förtjänster om de märkliga runstenarnas återupprättande, har i sina samlingar antecknat: »Stenen lär förr ha legat alldeles vid åkanten, men då bron byggdes, troligen på 1840-talet, flyttades den ett stycke uppåt. Den 25 juli 1885 reste jag den på den platsen den låg, så att den nu står på vänster sida om vägen från Glömsjö till Nederby. Några ställen af stenen äro skadade af eld, som förr vid kräftfångst uppgjordes å densamma.»

Den blev stående i nära 10 års tid efter Fribergs ingripande, såsom framgår av ett brev från R. Gyllencreutz 1897, där han omtalar, att »den i nära 3 års tid varit så godt som omkullfallen». Senare har den åter blivit upprest.

Stenen är 252 cm hög, 140 cm bred vid basen. Runorna äro 11–13 cm höga.

Inskrift:

× **pormar** × **let** × **kiara** × **bro** **pesi** × **eftir** × **sagsa** × **sun** × **sin** × **kup** × **hialbi** × **ont** **hans** × **uel** ×
 1 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Pormarr lét gera brú þessa eptir Saxa, sun sinn. Guð hiálpi öndu hans vel.

Tormar lät göra denna bro efter Saxe, sin son. Gud hjälpe hans ande väl.

Till läsningen: Inskriften är på det hela taget tydlig. Vissa avvikelser mellan läsningarna finnas. Runorna 1–6 **pormar** läser Rogberg och Ruda liksom Liljegren **poumar**, Wallman **poukar**, Sjöquist **porkar**. 7–9 **let** är hos Liljegren **lat**, hos Friberg **lit**. 18–21 **pesi** läses av Liljegren **pasi**, av Sjöquist **pasa**. 22–26 **eftir** läses **efter** hos Rogberg och Ruda, Liljegren och Friberg. 27–31 **sagsa** är **saksa** hos Liljegren och Wallman. Liljegren läser 47–49 **ant**. Slutet är hos Rogberg och Ruda **kup** + ... **hans** + **ual** +. Liljegren har också **ual** i stället för **uel**.

1–6 **pormar** *Pormarr* förekommer även på Sm 33, efter vad det förefaller de enda exemplen i fsv. på detta namn. Se vidare s. 104. Den hos Saxo omnämnde *Thormerus*, slutet av 1100-talet, är svensk (Knudsen o. Kristensen sp. 1397). Angående *Pormarr* i England se även O. v. Feilitzen: *The Pre-Conquest Personal names of Domesday Book* (1937) s. 395. — 27–31 **sagsa**, ack. av *Saxi*, är »tämmligen vanligt» i Sverige enligt Lundgren o. Brate, mycket mera brukat i Danmark. I Norge finnas åtskilliga exempel, endast ett på Island.

Hos Rogberg och Ruda (*Historisk beskrifning om Småland*, 1770, s. 745) berättas om denna sten: »Gemene man har en gammal sägn, at en hel Brudfärd skal här omkommit, hwarföre resande gemenligen stiga af, och gå här öfwer, af en widskepelig frugtan», och Friberg har antecknat: »En präst lär ha tytt Glömsjöstenen så:

När du kommer till Kroppe å,
får du stiga af och gå.»

101. Nöbbelesholm. Nävelsjö sn.

Pl. 74, 75.

Litteratur: L 1233. Ennes F m 61 (hs i KB); J. G. Liljegren: Samlingar MSC[†] Runir (ATA), Runlära (1832) s. 109, 122; E. Tuneld: Geografi öfver konungariket Sverige 8:e uppl. 3: 2 (1832) s. 981; J. Svensson i P. Wieselgrens Samlingar till Ny Smålands beskrifning (hs i Växjö Stifts- och landsbibl.); P. Wieselgren: Ny Smålands beskrifning 3 (1846) s. 189; G. Stephens: The Old-Northern Runic Monuments 2 (1867–1868) s. 770; J. A. Sjöquist: Beskrifning öfver några runstenar 1865 i R 558 (hs i UUB); P. Vistrand: Sockenbeskrifning 1881 (NSmArk); C. F. Nordensköld: Jönköpings läns minnesmärken (ATA) 13 Östra härad, upptecknade år 1883, s. 30, tr. i NSmMedd. 5 (1919) s. 9; A. Friberg: Anteckningar (NSmArk); A. Noreen: Altschwedische Grammatik (1904) s. 494; O. v. Friesen i NSmMedd 6 (1922) s. 46; T. Fogelberg: Skrivelse till Riksantikvariens den 27/2 1935 (ATA); G. Olson: Skrivelse till Riksantikvariens den 17/11 1938 (ATA); R. Kinander i NSmMedd 20–21 (1947) s. 59; S. B. F. Jansson: Svenska utlandsfärder i runinskrifternas ljus (1956) s. 43 f., On Nordic runes (i: Scandinavia past and present, 1959) s. 86.

Äldre avbildningar: Wallman: teckning i Liljegrens Fullständig Bautil (ATA) 4 och i Stephens' The Old-Northern Runic Monuments 2 s. 771; M. Hesselén: teckning i Ennes' F m 61 och i Liljegrens Fullständig Bautil 4; Nordensköld: teckning i o.a. hs s. 31; E. Ihrfors: teckning i Smolandia sacra (ATA) 2 s. 356; Friberg: teckning 1885, fotos efter gipsavtryck 1885 (ATA); v. Friesen: fotos 1913 (NSmArk); G. Olson: fotos 1938 (ATA).

Stenen står i gränsen mellan tre byar, Rösås, Åhult och Nöbbele, på Nöbbelesholms ägor ca 100 m S om manbyggnaden utmed landsvägen. Enligt den av M. Hesselén i F m 61 citerade Lannaskede Protocollsbok har den liksom Sm 96 Brobyholm varit råmärke mellan Västra och Östra härad. I den nämnda källskriften uppräknas bland råmärkena även »Runsteen vid Åhult». Häradsgränsen går i sin nuvarande sträckning 1 km V om runstenen.

I ett brev av den 11 febr. 1829 fick Ennes från M. Hesselén meddelande om stenen, försett med en teckning. På denna är stenen framställd avbruten med den nedersta delen, på vilken runorna 1–3 och 67–69